

SURDOPEDIE

Surdopedie je obor speciální pedagogiky, jejímž předmětem je výchova a vzdělávání osob se sluchovým postižením.

Surdopedie (z latinského surdus = hluchý a řeckého paideia = výchova).

Zákon č. 155/1998 Sb. definuje v § 2 neslyšící jako osoby,

„které neslyší od narození, nebo ztratily sluch před rozvinutím mluvené řeči, nebo osoby s úplnou či praktickou hluchotou, které ztratily sluch po rozvinutí mluvené řeči, a osoby těžce nedoslýchavé, u nichž rozsah a charakter sluchového postižení neumožňuje plnohodnotně porozumět mluvené řeči sluchem“.

Cíle surdopedie:

- poskytnout osobám se sluchovým postižením komplexní vzdělání, a umožnit tak rozvoj osobnosti po stránce kognitivní, psychosociální i emocionální.
- vytvoření komunikačních kompetencí osob se sluchovým postižením
- začlenění do většinové slyšící společnosti

Dominující faktory, které ovlivňují edukaci neslyšících:

- věk, ve kterém sluchová ztráta nastala, protože to může ovlivnit naučení mluvené řeči
- typ a stupeň sluchové vady
- možná kombinace s jinou poruchou
- vliv okolí

Členění sluchových poruch podle velikosti sluchové ztráty

Klasifikace dle Světové zdravotnické organizace (WHO):

1. normální sluch (ztráta do 25 dB u dospělých, do 15 dB u dětí);
2. lehká sluchová porucha (ztráta 26–40 dB u dospělých, 16–40 dB u dětí);
3. střední sluchová porucha (ztráta 41–55 dB);
4. středně těžká sluchová porucha (ztráta 56–70 dB);
5. těžká sluchová porucha (ztráta 71–90 dB);
6. úplná ztráta sluchu – hluchota (ztráta nad 90 dB).

Klasifikace podle místa vzniku poruchy:

- Periferní poruchy
  - Převodní – narušení převodu mechanické energie zvuku (částečné poškození)
  - Percepční – porucha funkce Cortiho orgánu, nebo narušením sluchové dráhy ve sluchovém nervu (nevratné poškození)
  - Smíšené – kombinace výše zmíněných poruch
- Centrální vady – vady ve sluchovém centru (mozkové centrum)

Sluchové kompenzační pomůcky a kochleární implantáty mohou zmírnit některé problémy způsobené sluchovou poruchou, ale nemohou sluch plnohodnotně nahradit, Osobám s nedoslýchavostí kromě sluchových rehabilitačních prostředků slouží i sluchová pomůcky a prostředky k usnadnění komunikace

Příčiny sluchových poruch:

- vrozené (genetické nebo negenetické vrozené vývojové vady)
- získané onemocnění sluchu (záněty, nádory, úrazy, degenerativní onemocnění)- traumatická poškození (úraz, poškození toxické a hlukem)

Vrozená sluchová vada

Vrozená sluchová vada trvalá, geneticky podmíněná – zděděná v důsledku poškození jednoho nebo více genů. Může vzniknout i nepřímo jako následek genetické vady, postihující některé struktury potřebné pro správnou funkci ucha (například rozštěp patra).

Dělí se na:

- dominantní (DFNA#)
- recesivní vady s různou penetrací (DFNB#)

Dále se dělí podle umístění genové poruchy:

- autozomální
- gonozomální
- mitochondriální

U části sluchových vad se předpokládá vícefaktoriální vznik. Dominantní i recesivní sluchová porucha může být nesyndromová nebo se může vyskytovat v rámci známého genetického syndromu.

Nejčastější je hluchota z GJB2 mutace, který kóduje bílkovinu Connexin 26, nezbytnou pro správný rozvoj vnitřního ucha. Tato autozomálně recesivní genetická porucha tvoří až 50 % případů nesyndromické trvalé sluchové poruchy.

Nejobvyklejší dominantní syndromové formy sluchové poruchy:

- Sticklerův syndrom
- Waardenburgův syndrom

Nejobvyklejší recesivní syndromové sluchové vady:

- Pendredův syndrom
- syndrom zvětšeného vestibulárního aquaeduktu (LVA)
- Usherův syndrom

Hluchota nebo těžká převodní nedoslýchavost se objevuje i u pacientů, kteří mají tzv. Treacher Collinsův syndrom

Spalničky – způsobují vrozené ne-genetické poškození sluchového nervu

Získaná sluchová porucha

- Meningitida – může poškodit sluchový nerv nebo hlemýžď
- Wegenerova granulomatozie – autoimunitní onemocnění, které může způsobit ztrátu sluchu
- Presbyakuze – stařecká nedoslýchavost, degenerativní proces
- Epidemická parotitida – (příušnice) může způsobit ztrátu sluchu až 90 db (jedno i více uší)
- Adenoidní vegetace – zbytnělá nosohltanová mandle může působit jako překážka Eustachovy trubice
- AIDS a HIV – může postihnout hlemýžď a centrální sluchový systém
- Chlamýdie – mohou způsobit ztrátu sluchu u novorozenců, kteří se nakazí při porodu
- Fetální alkoholový syndrom – (FAS) ztráta sluchu u 64 % novorozenců narozených alkoholickým matkám
- Předčasný porod – sensoricko-neurální ztráta sluchu v 5 % případů předčasně narozených dětí
- Syfilida – syfilis přenesený matkou na plod způsobí ve 33 % ztrátu sluchu u novorozeněte
- Otokleróza – dědičné onemocnění Léky jako příčina sluchových poruch

Nejdůležitější skupinou léků způsobující sluchové poruchy (i nevratné) jsou aminoglykozidy

Gentamycin – terapie závažných infekcí a sepsí, často v kombinaci s antibiotiky

Některé léky mohou postihnout sluch vratně:

- Diuretika – odvodňování organismu
- Aspirin – (kyselina acetylsalicylová) léčba bolesti, horečky, zánětů, snižuje srážlivost krve
- NSAID – často se předepisují místo analgetik, mají však nežádoucí účinky
- Makrolidová antibiotika – druh antibiotik předepisovaných na bakteriální onemocnění

Jak jednat s postiženým:

- Neoslovovat zezadu
- Navázat pozitivní kontakt
- Udržovat vzdálenost metr až 1,5 metru.
- Dáme možnost opakování
- Naše výslovnost by měla být zřetelná
- Volíme kratší věty
- Volíme přestávky v rozhovoru
- Být vstřícný, vcítit se do stavu postiženého

Edukace integrovaných žáků – doporučení pro praxi:

- K postiženému se při výkladu nestavíme zády
- Při výkladu si hlídáme sluneční světlo, mělo by být v zádech postiženého
- Pohybovat se pouze v zorném poli postiženého
- Neartikulujeme ledabyle, ale ani nijak výrazně

- Postižený žák by měl sedět ve 2. až 4. prostřední řadě, nebo v řadě u okna
- Nehovořit ve chvíli, když se provádí zápis na tabuli
- Vše zásadní psát na tabuli
- Na začátku školního roku používat u dětí i pedagoga cedulky se jmény
- Preferovat co nejmenší počet dětí ve třídě, udržovat klid ve výuce, jakýkoli šum v pozadí je rušivý
- Preferovat třídu s akustikou, která pohlcuje rušivé zvuky
- Při sdělení důležité informace upoutat pozornost postiženého gestem
- Vyvolávat ostatní děti jménem
- Při skupinové práci zajistit, aby postižený žák viděl komunikaci spolužáků, případně tlumočit dění
- Vyžadovat dostatečně jednoznačnou zpětnou odezvu od žáka (Co jsi mi rozuměl?)
- Využívat všech možných technických pomůcek
- Připravit se na možné komplikace s funkčností technických kompenzačních pomůcek
- Neklasifikovat žáka s poruchou umírněně